ANILAR

Yüksel Işık

Anılar paylaşınca güzel…

10/09/2016

Yıl 1968. İlkokul 5. sınıfı iyi dereceyle bitirdiğimi belgeleyen karnemi çantama koyup Cumhuriyet İlkokulu müdürü Sıtkı Çıtırıkkaya öğretmenimizin tavsiyelerini can kulağı ile dinledikten sonra uçarcasına soluğu babamın çalıştığı hükümet konağı üçüncü kattaki veterinerlik ofisinde aldığımı hatırlıyorum. Babamın ve benim sevincimi bütün daire arkadaşları paylaşıyor. Bu arada Sivrialan'dan veteriner Atilla'nın konuğu olan Aşık Veysel de köyün muhtarıyla birlikte oradalar. Aşık Veysel saçlarımı okşayıp aferin dedikten sonra ceketinin cebinden çıkardığı koyu kahverengi deri cüzdanından iki lira çıkarıp elime sıkıştırıyor.

Aynı yıl ortaokula başlayacağım. O yılları anımsayanlar çok iyi bilirler, ortaokula başlamak bir ayrıcalıktır. Siyah önlük, beyaz kolalı yaka yerini erkek giyimi takım elbise, kravat ve ayyıldızlı ortaokul şapkasına bırakır. Aynı zamanda çocukluğuna veda edip genç olmaya namzet olmaktır.

Toplum olarak çok erken yaşlarda verilen "Delikanlı" ünvanı o yaştaki çocuğa çok cazip gelir. Nedeni ise çocuk oldukları için büyüklere kendilerini bir türlü ispatlayamazlar. Delikanlılığa ilk adım onlar için iyi bir fırsat olur. Bunları aslında hepimiz yaşadık biliriz. O yılların ilerdeki hayatımı etkilediğini de düşünmeden edemiyorum. Örneğin, müziğe olan tutkumu fiili olarak hayata geçirmem.

Çocukluğumda duyuramadığım kederimi, üzüntümü, sevincimi, mutluluğumu delikanlılığımda fazlasıyla duyurabilmek için yokluk içinde saz çalmasını öğrenerek gerçekleştirdim. Saz olağanüstü bir araçtı. Sesimi, soluğumu duyuracaktım, aşkımı, sevdamı anlatacaktım müziğin sihirli namelerinde. Kişiliğimi ispatlamak için uzun uzun cümleler yerine sazın telindeki cazibeyi gösterecektim karşımdakine. Sazla kişiliğimin nasıl uyumlu olduklarını gösterecektim. O yıllarda saz öğrenmek özveriydi, okul yoktu, bize yol yordam gösterecek, eğitecek olanak da yoktu, ama tutkum hepsinden daha güçlüydü. Dayım ve kuzenlerimin manevi teşviki ilk eğitim gücümdü. Rahmetli dayıma kendisinden öğrendiğim iki parçayı üç ay çaldım. Her çalışımda sanki yeni bir türkü çalıyormuşum gibi çok becerikli olduğumu başaracağımı söylediğini anımsıyorum.

Çoluk çocuğa da karışmış olsam bile hayatımın dönüm noktasıydı 1968 yılı. Unutmadım.

Bozkırın yoksul kasabası Şarkışla harıl harıl 30 Ağustos zafer bayramını Aşık Veysel'in de katılacağı bir halk konseriyle kutlamak için hazırlanıyordu. Hafızamda kaldığı kadarıyla, Hava Radar NATO askeri üssünde görevli Remzi başçavuş büyük bir özveriyle bir halk müziği korosu oluşturdu. Şarkışla'da eli saz tutan herkes bu koroya çağırıldı. Kendisi iyi bağlama çalıyordu. İki ay gibi kısa bir sürede koro Remzi başçavuşun şefliğinde konser verecek hale geldi. Koroda kimler mi var? Kimler yoktu ki?

Mustafa Öztürk, H.Osman Işık, Berber İbrahim Demircioglu (Darbuka), Samet Berk, Nihat Soysal, Muzaffer Erdoğmuş, Solistler Adil Tinni, Hatun Aras, Yüksel Işık.

Yer çiceği burnunda Kader sineması 300 kişilik sinemada 1000 kişi var. Aşık Veysel gecenin gururu. Adil Tinni "Benim Döndüm de gelin olmuş gidiyor/aman Allah buna can mı dayanır? uzun havasıyla hala kulaklarımı çınlatıyor.

Seydali

24/09/2016

Yıl 1955 ve Şarkışla tren istasyonunda davul zurna eşliğinde gençler askere uğurlanıyor. Bu askere giden gençlerin içinde biri var ki, adı ”Seydali Özgül”. Adı güzel, kendi güzel, insanlığı daha da güzel… Seydali annemin kız kardeşi, yani teyzem Hatundan olma, Hocaların Mustafa Özgül'ün iki oğlundan en küçüğü. Abisinin adı İsmail Özgül… Melek gibi oğlu Seydali'yi askere uğurladıktan 8 ay sonra künyesi ve sivil elbiseleri askeri makamlarca aileye gönderilmiş, ne ölüsünü ne de dirisini görmüştü bir daha. 'Ölüm melekler için değil yavrum' der, Seydali'sini beklerdi sabah akşam kerpiç evinin penceresinden…

Yazarımız Yüksel Işık hüzünlü bir öyküyü siz Haber.dk okurları için yazdı.

Resimde sağdaki Seydali

“Şarkışlalı Seydali”, askerde kaybolan bir yiğidin öyküsü…

25/09/2016

Bugün yine yazmak geldi içimden. Kimileri konuşup ”nutuk” çekmek, kimileri ise ”çalıp söylemek” ister. Şu anda yanımda beni dinleyecek kimse olmadığına göre en uygun olanı yazdıklarımı sizlerle paylaşmak.

Paylaşmak diyorum, çünkü hissettiklerine ortaklık kazandırma çabası, yalnızlığa rest çekme.

Duyguların yoğunlaşıp kabına sığmadığı anda suların taşması gibi fazlasını doğru hedeflere iletmenin nazik bir usulü. Dolayısıyla yoğunlaşan duygular başkalarıyla paylaşıldığı zaman daha anlamlı bir hal alıyor.

Bir zamanlar benim bir ülkem vardı. Türkiye… Ülkemin tam ortasında yer alan yoksul bir Orta Anadolu kasabası olan Şarkışla, memleketimdi. Kendim orada olmasam bile; filizlendiğim, yeşerdiğim anılarım vardı orada. Çiçeklerim burada ise köklerim oradaydı. Yıllar yılları kovalasa dahi soluk alıp verdiğim sürece bu gerçek değişmeyecekti.

Bana göre Şarkışla maddi olarak belki yoksuldu, ama kültürel ve insan kaynağı olarak bakıldığında oldukça zengin değerleri vardı. İnsanları sıcak ve dürüst, aynı zamanda bir çok etnik gurubu içinde barındıran Türk’ü, Türkmen’i, Çerkez’i, Çeçen’i, Ermeni’si, Azeri’si, Alevi’si Sünni’siyle birlikte harmanlamıştı kültürel yapısını.

Özellikle şairleriyle, değil yöresinin Türkiye’nin en önemli kasabasıydı. Aşık Veysel, Ali İzzet Özkan, Talibi Coşkun, Sefil Selimi, Serdari… Böylesine duygu dolu ozanlar diyarı bir kasabada onların beslendiği birde yaşam biçimi vardı.

Zor iklim şartları, yoksulluk, zorunlu göçler, mutsuz aşklar, sevdalar ve zamansız beklenmeyen ölümler…

Aşağıda anlatacağım olay da, onlardan bir tanesi, anacığımın ağzından dinlediğim bir trajedi.

Yıl 1955 ve Şarkışla tren istasyonunda davul zurna eşliğinde gençler askere uğurlanıyor. Bu askere giden gençlerin içinde biri var ki, adı ”Seydali Özgül”

Adı güzel, kendi güzel, insanlığı daha da güzel…

Seydali annemin kız kardeşi, yani teyzem Hatun’dan olma, Hocaların Mustafa Özgül’ün iki oğlundan en küçüğü. Abisinin adı İsmail Özgül.

Seydali, ta ki askere gidinceye kadar teyzesi Hayriye ve eniştesi Ali’nin yaşamında çok önemli bir yer tutmuş. Benim henüz doğmadığım yıllarda. Ablam ve abim küçük, onlar bile çok az hatırlıyorlar.

Ben zamanı biraz daha geriye alarak, annemin çocukluğundan başlayacağım olayların nasıl geliştiğine. Annem henüz altı aylık bebek iken, teyzem büyük oğlu İsmail’e hamile kalmış. ’Bacım beni, anam tarlada iken çok emzirmiş İsmail’le birlikte’ derdi anacığım. Aklı erdikten sonra anlamış annem kardeşi olmadığını, yeğeni olduğunu İsmail’in.

Seydali ve İsmail çocuk yaşlarda başlamışlar çalışmaya. Zengin bir aile geçmişi olan babalarının kumar tutkusu onları yoksul kılmış. Yine büyüklerimden duyduğum kadarıyla yüzlerce hektarlık arazisini kaybetmiş Mustafa bir gecede kumar masasında.

Annemin yine bir ara hüzünlü sesinden dinlemiştim.

Ablası Hatun, fırtınalı bir havada okyanusun azgın dalgalarından kurtulmak için kendisine kuytu bir liman arayan gemi gibi ailedeki huzursuzluğun ve çok sevdiği kocası Mustafa'nın bu kötü alışkanlığından vazgeçmesi için ilahi bir yolculuğa çıkmış. Kendini Allah'ın kutsal kitabı ile özdeşleştirmiş. Devamında ise kendisini günlerce diğer insanlardan tecrit ederek çok iyi bildiği Arapca Kur'an-ı Kerim'i defalarca okuyup hatim etmiş. Belki de hastalığının en büyük nedeni, kocasının eve kadın dostunu getireceği zamanlar olmuş. Kim bilir?

"Hatun çocukları da al bu akşam anayın evinde kal. Bugün benim misafirim var" dermiş arada bir Mustafa'sı.

Teyzem yaşadıklarıyla okudukları arasındaki çelişki sonrası ruh sağlığı bozulup aklını kaybedince çocuklarının gözü önünde bir göz odaya aylarca hapsedilmiş ve aylarca yüksek sesle şeytan kovalamış. Anne şefkatına şiddetle ihtiyaçları oldukları bir yaşta olan İsmail ve Seydali dokunamamışlar annelerine aylarca. Kapı arkasından dinlemişler annelerinin sesini. Altı ay kadar anneannemin evinde göz hapsinde kaldıktan sonra herkesin umudunu kestiği sırada bir mucize gerçekleşmiş, yavaş yavaş kendine gelmiş teyzem, önce Seydali'sini koklamış, sonra İsmail'ini.

Bütün aile bireylerinin sabrı ve şefkati teyzemin hastalığının ilacı olmuş.

Daha sonraki yıllarda benim tanıdığım teyzem sevecen ve şefkatli, en zor anlarında dahi hiç kimseden medet ummayan, insanların kötü olmadığını ancak içimizdeki şeytanları bir an önce söküp atmak lazım geldiğini, felsefesi zengin, yalnızlığa alışmış bir insandı. Yıllar sonra büyük oğlu İsmail kocası ölüp yalnız kaldığında, "anacığım yanımda kal dediğinde", "yel essin kokunuz gelsin" diyerek oğlu ve gelinine yük olmaktansa yalnızlığı tercih etmişti. Her şeyden önce o ince ruhuyla insanlara muhtaç olmaktan çok korkardı. Oğlu bile olsa…

Melek gibi oğlu Seydali'yi askere uğurladıktan 8 ay sonra künyesiyle birlikte sivil elbiseleri askeri makamlarca aileye gönderilmiş, ne ölüsünü ne de dirisini görmüştü bir daha. Seydali'nin mezarı bile bulunamamış, sanki İsa gibi gökyüzüne çıkmıştı. 'Ölüm melekler için değil yavrum' der, Seydali'sini beklerdi sabah akşam kerpiç evinin penceresinden.

Babam çocukluk anılarını anlatırken;

İleriki yıllarda teyzeleriyle evleneceğim hiç aklıma gelmezdi. İsmail ve ben çocukluğumuzda tren istasyonunda yolculara yumurta ekmek satardık, derdi.

Seydali ise ilkokula başladığı sene okul çıkışı terzi Aram ustanın yanında çırak olarak işe başlamış.

Cumhuriyet'ten sonraki yıllarda da Sivas ve çevresinde sayıları on binleri bulan Ermeniler yaşamış. Daha sonra, birçoğu yoksulluğun hüküm sürdüğü bu bölgeden daha iyi yaşam koşulları için önce Istanbul, sonra Avrupa ve Amerika'ya göçmüşler.

Türkiye ve Türk kültürünün vazgeçilmez mihenk taşlarından gayrimüslim azınlıklar, bulundukları bu yoksul Anadolu köylerinde kasabalarında diğer halklarla el ele omuz omuza yaşamışlar. El sanatlarında olağanüstü becerileriyle toplumda saygın bir yer edinmişler.

Bugün bile aklı başında yerli halk eski Ermeni ustalarını minnetle anarlar. Bunlardan aklımda kalan bazı isimler;

Terzi Aram, Kuyumcu Kirkor, inşaat ustası Hasan usta, kunduracı Serios, çömlekçi Aram, Nakkaş Georges, mobilya marangozu Karnik usta, lokantacı Efraim…

Seydali ilkokulu bitirdikten sonra terzi Aram'ın yanında tam gün çalışmaya devam etmiş. Ermeni ustaların son kuşağı olan bu usta Seydali'nin olağanüstü terzilik becerisini görerek kalfalıktan ustalık tefrikatını alması için İstanbul'a göndermiş. İki yıllık bir eğitimden sonra Seydali, usta bir moda terzisi olarak İstanbul'dan dönmüş.

Annem yeğeni Seydali'yi anlatırken insanı anlatırdı. Ya da ben öyle algılardım.

"Kuzum Seydalim o bir insan kılığına girmiş bir melekti" derdi.

Babam askere giderken, babamın asker harçlığı olmadığını öğrenmiş. Yanılmıyorsam annemin ağzından duymuş. Çok üzülmüş. Hemen evlerine koşmuş. Bir süre sonra elinde bir kumbarayla dönmüş. Kumbarayı bıçakla deldikten sonra içinden çıkan bütün parayı anneme uzatmış. 15 Lira Teyze… (Bugünün 1500 Lirası)

Daha sonra annem dokuduğu kilimlerden birini satarak, borcunu ödemiş.

Babam askerde iken ablam ve abim el ele tutuşur çarşıda Seydali'nin çalıştığı terzi dükkanına giderlermiş. Utandıkları için içeri girmezlermiş. Dükkanın önünde bir kaç defa turladıktan sonra Seydali onları farkedip dışarı çıkarmış, Hemen sarılıp öper isteklerini sorarmış küçük kuzenlerinin.

"iki kalıp sabun.. bir kilo şeker Seydali abi… Annem dedi.".

Şimdi bunları anlatırken bulunulan o koşullara da bir göz atmakta yarar var diye düşünüyorum. Babam askerde. Dedem karın tokluğuna imam. Herkes namazı niyazı vicdanına sorarak kılıyor. Dinin henüz siyasete bulaşıp çirkinleşmediği bir dönem. Dedemin maaşı eşek sırtında harman zamanı hak toplamak. Onu da isteyen verir istemeyen de vermez... Üç beş kurak tarladan gelen buğday, arpa, bir iki baş hayvan… Babamın yokluğunda annemin en büyük manevi dayanağı yine biricik yeğeni Seydali olmuş.

Babamın askerden dönmesinden hemen sonra sıra Seydali'ye gelmiş aynı yılın Mart ayında. Aram ustanın baş kalfası Seydali teyzesini dünür göndermiş sevdiği kıza. Askere gitmeden önce.

"Teyzeciğim arkadaşım Ömer'in kız kardeşi Mustafa efendinin kızını bana ister misin?"

Birbirini seven iki genç nişanlanıp Seydali askerden döndükten sonra evlenmek istiyorlarmış. Şarkışla eşraflarından varlıklı ailenin verdiği cevabı Seydaliye söylemekte zorlanmış anacığım.

"Bizim terzi çırağına verecek kızımız yok"

Bu olaydan bir kaç gün sonra ayrılık günü gelmiş çatmış. Askere gidecekler eş dost ziyaret edip hayır dualar alırken… Seydali kumar masasında sabahlayan babasına veda etmek üzere elini öpmek için gittiği kumarhanede hayatının en zor anlarını yaşadığını anneme ağlayarak anlatmış.

”Bütün kaybedenler gibi sinirliydi. Elini vermedi. Evdeki radyoyu getirmemi, tutu olarak vereceğini söyledi. Bende; ”Baba o radyoyu ben kendi biriktirdiğim parayla aldım. Ağzımız, dilimiz, kulağımız yapma baba” dedim.

”Ulan cehennemin dibine kadar yolun var, bırak radyoyu evi de satıp sizi de evlatlıktan reddedeceğim” deyince, Seydalim de sadece bir cümle söylüyor. Akşam treni ile İzmir’e askerlik görevini yapmak için gitmeye hazırlanan Seydali istemeyerek de olsa tahrip olmuş ruhunu biraz da olsa rahatlatmak için,

"Baba, çok iyi edersin! Abim ve ben de Kumarcı Mustafa'nın oğlu olmaktan kurtulmuş oluruz" diyor.

Devamı 2.bölümde

“Şarkışlalı Seydali”

26/09/2016

Ben, Seydali’yi yaşarken tanımamış olsam bile, annemin ve babamın anılarında onun kısacık ömründe ne kadar sevecen, fedakar, herkesle iyi geçinmesini bilen öz ve hoş görülü biri olduğunu hissederdim. Büyüyünce onun gibi olmak istediğimi, çocuk saflığımla annemin her sohbetinden sonra özellikle de kendi kendime söz verirdim.

Babam askerde annem de iki yavrusuyla yalnız kalınca iki yıl boyunca teyzesini ve küçük kuzenlerini sık sık ziyaret ederek günlük ihtiyaçları olan alış verişlerinde yardımcı olurmuş Seydali. Annemin okuyup yazması olmadığı için teyzesinin asker mektuplarını o okur, cevaplarını da o yazarmış.

Okuma yazma bilmiyom
Dilim bülbül gibi öter
İşte bahar ayı geldi
Alim burnumda tüter.

Her gün her gün ağlıyorum
Uykuda girmez gözüme
Hasretin yaktı geçti
Koru düştü özüme

Bebeğimi götürdüler
Kuru yere yatırdılar
Şu benim cahil ömrümü
Bir senede bitirdiler

Bebeğimin kara saçı
Yoktur Gabilenin (ebe)suçu
Cahilliğin kara yüzü
Sebebimin ipti başı…

Annem babamın asker olmasından bir kaç ay sonra ölü doğan kardeşim için söylediği bu dizeleri Seydali’ye yazdırmış. Seydali; annemin eli ayağı, kalemi, dert arkadaşı olmuş.

Henüz erkek çocukların bile entariyle dolaştığı, üç yaşındaki kuzeni yani ağabeyime bayramlık takım elbise dikip giydirmiş.

Annem buğulu gözleriyle: “Kuzum, Seydali’m terzide kalfa olarak çalışırken, mesai bittikten sonra arkadaşları eve gider, o dükkanda kalır, harıl harıl Osman’ıma bayramlık elbisesini yetiştirmeye çalışırmış” derdi.

Seydali ilkokulu bitirdikten sonra o zamanların oldukça verimli meslek eğitim alanı olan el sanatlarından terzilik için çıraklığa başlar. Ustası Balkan göçmenlerinden İsmail Barık’tır. Daha önce de söylediğim gibi Şarkışla onlarca kültürün buluştuğu, kaynaştığı uçsuz bucaksız bir harman yeri gibidir.

Şarkışla'daki göçmenler de bunlardan bir tanesi.

Birinci Dünya Savaşı sonrası sınırların değişmesi ve buna bağlı olarak Balkanlar'dan gelen göçmenlerin Türkiye genelindeki dağıtımı sırasında Şarkışla da şanslı bir taşra kasabası olarak nasibini almış. Boş devlet arazileri göçmenlere tahsis edilerek yerleştirilmişler. Yerlerinden yurtlarından kovulan bu çilekeş insanlar; Şarkışla'ya yeni bir nefes, yeni bir soluk olup yerli halkla kısa bir sürede kaynaşıp, onlara uyum sağlayarak bir çok yeniliğe imza atmışlar.

Göçmenlerle ve göçmen mahallesiyle ilgili sohbetimde canım anamın o yumuşak sesi fısıldadı kulağıma.

"Bak oğlum, göçmenler 1920'lerin sonlarında gelmeye başladılar Şarkışla'ya. Hepsi per perişan. Kimileri çadırlarda, kimileri ahır ve samanlıklarda yatıp kalkıyor. Yerli halk zaten yoksul. İş dersen, herkes karın tokluğuna çiftçilik yapıyor. Şartlar ağır, ama savaşın acımasız katliamından kurtulan bu insanlar her zorluğa rağmen dimdik ayakta ve içlerinde büyük bir yaşama sevinci duyuyor. İlk işleri kendi olanaklarıyla kendilerine verilen boş arazide kerpiç ve taşlarla bizim şimdiye kadar görmediğimiz bir ustalıkla evlerini yaptılar. Kadını erkeği çoluğu çocuğu karıncalar gibi çalıştı. Akşam kerpiç çıkardılar, sabah ördüler duvarlarını. Bir de, bizim bilmediğimiz taş ocağını keşfettiler. Kocaman kocaman taşları kimi zaman kucaklarında, kimi zaman da kağnılarla taşıdılar. Demircilere balyoz yaptırıp kırdılar, un ufak ettiler o bembeyaz taşları. Onları ne yaptılar biliyor musun?

Kuyular eştiler doldurdular içine beyaz taş tozlarını sulandırdılar kuyuları beklettiler KİREÇ yaptılar.

Sinemayla tanıştırdılar Şarkışla'yı. Kasabanın içinde ilk un değirmenini, faytonu, bahçelerde gül yetiştirmeyi, mimariyi, kısacası kasabamıza kent kültürünü getirdiler. İşte bizler, Şarkışla'nın yerlileri pırıl pırıl beyaz evlere göçmenlerin sayesinde kavuştuk.

Gençlerimiz, göçmenlerin adını verdikleri bu güzel mahallenin sadece kızlarını görmek için değil, güneşi seyretmek için de giderlerdi oraya. Göçmen Mahallesi güneşi bir ayna gibi yansıtır Şarkışla'nın karanlık ve kuytu köşelerine.

İşte, şimdi Şarkışla'da gördüğün her beyaz evin duvarında bu göçmenlerin Balkanlar'daki kökleri saklıdır, yavrum…

Seydali benim teyzemin oğluydu. Ben hiç tanımadım. Ancak annem, ondan benim öz ağabeyimmiş gibi bahsederdi. 1950lerde İstanbulda ustalık belgesi almış 1.sınıf erkek moda terzisiydi. Askerde ölmüş ne ölüsü ne dirisi sadece künyesi gelmiş ve ölüm nedeni zatürre denmiş ancak naaşı hiç bir zaman bulunamamış. Teyzem 35 yıl kendi içine kapandı, öldüğüne inanmadı... Aynı zamanda teyzem 35 yıl elbiselerini sakladı. Bir gün çıkıp gelecek deyi bekledi... Babası sonradan düzeldi, ancak bir gecede 24 tarlayı kumarda kaybeden bir adam diye hafızalarımızda kaldı hep.

Onun sayesinde Aşık Veysel'in dostluğunu kazandım…

28/10/2016

Gece geç saat da yatağa uzandığımda sabahki düşündüğüm; insan hayatını sorgulayan düşünceler tüm yoğunluğu ile bir film makinasının hızla dönen makarasında canlanan resimlerin beyaz perdeye yansıması gibi kafamda canlanmaya başladı.

Sırasıyla; kırk yıllık kopuşun nedenleri, memleketin o zamanki hali, buna bağlı olarak insan ilişkileri, yılların verdikleriyle… Bir daha dönmemek üzere götürdükleri… Yıllardır çözemediğim kendimle olan çelişkilerim…

Bütün bu karmakarışık düşüncelerin arasında çocukluğumun ya da gençliğe adım atışımın ilk yıllarındaki olaylar beni bir anda gözümün önünde netleşen resimlerle karşı karşıya bıraktı.

Ağabeyim İlkokul öğretmeni olarak Denizli'nin uzak bir köyüne atandığı yıl artık, maaşıyla evin ekonomisine katkıda bulunup babamı bir nebze olsa da rahatlatacağını düşünüyordum. Alacaklardan; bakkaldan, kasaptan, marangozdan köşe bucak kaçarak o küçük maaşıyla üç yıl boyunca Sivas'ta okuyan ağabeyime bol harçlık göndererek, parasızlığını hissettirmeyen babam bunu hak ediyordu.

Ülkemizin çarpık düzenini; emekleriyle memleketi ayakta tutanlar değil, onları sömürenler yönettiği için günde on iki on dört saat çalışan babamın maaşı ayın ortalarında biter, geri kalan sürede de bakkaldan kasaptan veresiye alışveriş ederek hayatımızı bir şekilde idame ettirmeye çalışırdık.

Yaşımın küçük olmasına rağmen babamın, anneme şikayetlerini ara sıra dinler, kulak misafiri olmaktan kendimi alamazdım. Babam köylerde büyükbaş hayvan aşılama kampanyasına; amiri olan veterinerle birlikte katılır, çalışmaktan fırsat buldukça da bulundukları köylerin arazisinde mesai sonrası ava giderlerdi. Bu kampanya yılın belli zamanlarında yapılır, özellikle sonbahar ve kış aylarında sağlık bakanlığının talimatları doğrultusunda, babam veterinerle birlikte; bazen günlerce bazen de haftalarca süren bir süreyi, hayvanları vebaya karşı aşılamak üzere bu dağ köylerinde geçirirlerdi.

Veteriner Ali Rıza bey av tutkunu olduğu için çoğu mesai arkadaşlarına da bu alışkanlığını bulaştırdı. Kaymakam, iskan memuru, ziraat memuru, mal müdürü, emniyet müdürü, Şarkışla müftüsü onun sayesinde avcı oldu çıktı. Şarkışla'da ilk defa onun önderliğinde avcılar kulübü kuruldu. Kendisi daha sonraki yıllarda Ankara da merkezi olan Türkiye Avcılar Kulübü genel başkanı oldu.

Ali Rıza bey veteriner hekim olarak bulunduğu Şarkışla da, sosyal faaliyetlerin yanı sıra "mütevazi", yoksul kasaba halkı ve köylünün dertlerini dinleyip ilgilenen, kasabaya hasta çocuğunu getiremeyen köylüye acil durumlarda doktorlukta yapan yumuşak karakterli bir insandı. Tek geçim kaynağı iki baş hayvan olan yoksul çiftçinin veba salgınında ölen hayvanları için devletten söke söke tazminat almasını bilen kararlı bir bürokrattı. İlkokul mezunu babama; Şarkışla da altı yıllık görevi süresince veteriner hekimliğin önemli ipuçlarını gösterdi, öğretti.

Şarkışla da görev süresi bitip gidince, kasaba için yaptığı faaliyetler yıllarca dilden dile dolaştı. Babam artık o bölgenin rezerve baytarıydı.

Üniversiteyi henüz bitirip gelmiş, çiçeği burnunda Şarkışla'nın yeni veteriner hekimine babam öğretti bir öküzün, bir beylik atın nasıl kısırlaştırılacağını, zamandan kazanmak için binlerce koyuna hızlı bir şekilde nasıl aşı yapılacağını.

Ali Rıza beyin Şarkışla'dan ayrılması yöre halkını üzdü. En çokta babamı!

Babam yıllarca Ali Rıza beyi dilinden düşürmedi. "O yıllar hayatımın en güzel yılları oldu. Ali Rıza beyin sayesinde Aşık Veysel'in dostluğunu kazandım. Bana hekimlik sanatını öğretti. Hayvanlara karşı insancıl boyda ölçülerim değişti" derdi. Arkasından;

"Yine böyle Emlak Hüyük bölgesinde köylerde aşı yapıyoruz. Akşamları yatmadan yatmaya Aşığın evine gidiyoruz. Eve geldiğimizde Aşık, akşam sofrasını üzüm bağındaki elmalığın bulunduğu kulübede kurdurmuş. Sofrada bir tek kuş sütü yok. Rakılar buz gibi suda soğutmaya bırakılmış. Bir de ne görelim Ali Rıza beyin av arkadaşları hep orda. Kimisi üzümlerin tadına bakıyor kimisi daldan elma topluyor. Kaymakam, emniyet amiri, toprak ve iskan memuru hepsi orada. Bir ara Aşığın sesini duyduk ; 'bırak o elmayı yenisini al kaymakam bey elinizdeki elmanın içi kurtlu görünüyor…'

1959-1968 yılları arasında Şarkışla da her yıl en iyi nişancı avcı yarışması yapıldı. Türkiye'nin bir çok bölgesinden yarışmacılar gelip Şarkışla avcılar kulübünün davetlisi olarak yarışmalara katıldı. Bu halk adamı veteriner; tayini çıkıp Şarkışla'dan 1966 yılında taşındı, ama onun çabalarıyla gerçekleşen etkinlikler; sonra, yıllarca unutulmadı. Şarkışla'ya önemli bir hareketlilik kazandıran at yarışları, en iyi avcı yarışmaları, sağlıklı hayvan yetiştirme, hayvan çiftliği kurma gibi etkinlikler de Ali Rıza beyin gitmesiyle birlikte bitti.

Babam en son Aşık Veysel'in köyünde aşıda olduklarını daha sonra Veysel de dahil olmak üzere köyden bir kaç kişiyle birlikte aşılamayı bitirdikten sonra, iki gün çevre arazide keklik avına çıktıklarını anlattı. Akşamları Aşığın evinde misafir olduklarını bu arada iş yorgunluğunu üzerlerinden attıklarını yola çıkmadan öncede Veysel'in sazını sözünü dinleyip biraz demlendiklerini falan anlattı.

Annem; herif bu baytar seni baştan gözden çıkaracak, Allah aşkına ne zaman aşıya gittiysen rakı içmeden eve gelmiyorsun…

Babam; eee hatun bu mereti içince de 'borçlar gözüme alacak görünüyor'

Babamın şakayla karışık sözleri; beni içten içe sevindirirdi. "İçince borçlar alacak oluyorsa, bırak içsin benim canım babam" derdim; kendi kendime… Annemin kızmasına anlam veremezdim.

NOT:

Babamın anılarında Ali Rıza Deniz ve Aşık Veysel çok önemli yer tuttuğu için, kendisine bir gün yazmaya başlarsam bunlardan sözedeceğime söz vermiştim.

O da bana; "Ruhuma Fatiha okuma, ama bunları yaz. Daha çok ikrama geçer" derdi. İkrama geçmesi dileği ile…

Eskimeyen Çocuk

13/03/2017

Çok eskilerde kalan olayların sizleri ne derece ilgilendirdiğini bir bilsem çok daha rahatlayacağım. Ama olsun içimde kalmasın…

Bir çok yönüyle, şimdiye kadar hayatıma anlam veren, günlerimi etkileyen, bazen uykumu kaçıran, bazen de yaşamın zorbalığına rağmen kulağıma hayatın keyfini fısıldayan anıları ve hatıraları tekrar hafızamda canlandırmak, günlerce aç kalmış midenin bir lokma ekmeğe olan hasretine benzetirim. İnsan yaşadığı sürece varlığını idame ettirmek için; havaya, suya ihtiyacı olduğu kadar gözle görülmeyen hayal gücüne ihtiyacı yok mudur?

Altmış yıllık ömrümün elli, ellibeş yıllık süresinin bana olan uzaklığını hesaplamaya çalıştığım şu günlerde; doğrusu beklemiyordum mesafenin bu kadar kısa olabileceğini… İnsanın içindeki uçsuz bucaksız hasreti anlatan, büyük şairin dizeleri;

Memleket mi,
Yıldızlar mı,
Gençliğim mi daha uzak,

Derken; bakmaktan kendimi alamadığım, ilkokul 4. Sınıfta, 1 Mayıs o zamanki adıyla bahar bayramında, sınıfça çektirdiğimiz fotoğraftaki siyah önlüklü, kolalı beyaz yakalı çocukların ’uzun süren bakışlarıma’ dayanamayıp hareket etmeye başladıklarını görür gibi oldum. Öğretmenleri Naci beyin ikazına rağmen, kağıt siyah-beyaz perdenin arkasından önce ayaklarını sonra beden ve daha sonra kafalarını çıkartarak, saklana saklana, gizlice sevgilisiyle buluşmaya giden gençler gibi, dikkatli adımlarla, etrafımda toplandıklarını gördüm. İnanamadım. Beni yazı masamın başında görünce, meraktan mı yoksa dayanılması güç, çocukluğumuza olan özlemden mi? Bilemiyorum…

Hepsi, ama hepsi, yapıştırıldıkları parlak karton kafesten kendilerini kurtarıp, bulundukları yerle birlikte etrafıma üşüştüler. Yer, at yarışlarının yapıldığı, harman yeriydi. Tüm okul ordaydı. Cumhuriyet ilkokulu… Dokuz ayı soğuk geçen memleketimin yaz müjdesiydi 1 Mayıs bahar bayramı.

Fotoğrafta diğer sınıflar yoktu, ama onlar yan tarafta öğretmenlerinin daha alçak sesle konuşma uyarılarına rağmen, cıvıl cıvıl yazı müjdeleyen sesleri ile uçsuz bucaksız çim sahayı inletiyorlardı. Aklıma gelmişken isterseniz oradaki öğretmenlerin isimlerini vereyim. Müdürümüz Sıtkı Çıtırıkkaya, Sabit Çıtırıkkaya, Necmi Doğan, Remzi Karakuş, Hikmet Doğan, Naci bey, Halil Karakuş, Günal Yıldız, Şenol hanım, Bayram bey. Vekil öğretmenlerden, Bican (abi) bey, Yaşar Gültekin, rahmetli uzun Ahmedin damadı, Yavuz (abi)bey ve okulun en yaşlı öğretmeni Kazım bey. (Ortaokul öğretmenimiz Kazım beyle karıştırmayın lütfen!)

Kazım bey 1963’te İlkokula başladığım yıl 1. sınıfta öğretmenimdi. Çocuk gözüyle okulun en yaşlı öğretmeniydi. Kızı da benim sınıf arkadaşımdı. (Maalesef, ismini hatırlayamadım.) Ağabeyin vardı, benim biraderle ortaokulda okuyorlardı. Baban Kazım bey bizlere kızınca, ya ’domuz yavruları’ der ya da dudağımızdan tutar gözümüzden yaş gelinceye kadar çekip sündürürdü. Seni de ödevini

yapmadığın için, evladı olmana rağmen torpil yapmadan, önüne katar sınıfta kovalardı. Hepimizin gözü önünde…

Kendisini Vahi Öz'e benzetirdik. Kızmadığı zamanlar sevecendi, kuru fasulye tanelerinden harfler ve kelimeler yazdırarak heceyi sökmemizi, okumayı öğrenmemizi hızlandırdı. Kazım beyin önerisiyle, annemizin diktiği kese içinde beyaz fasulyelerimizi her gün çantamızda getirir, götürürdük. Evde unutmak yasaktı. Kara tahtada minik ellerimizle tutmaya çalıştığımız tebeşirin kalitesindeki bozukluk düzgün yazmamıza izin vermezdi. Var gücümüzle bastırmamıza rağmen sönük bir iz bırakırdı. Hepsi aynı kalıptan çıkmış kuru fasulyeler öyle değildi. Fasulyeleri düzgün bir şekilde sırtsırta dizer harfleri yanyana yerleştirerek 'Ali at al' cümlesini tek tek masaları gezen öğretmenimize; tehlikeli görevi başarıyla yerine getirmiş cengaver edasıyla gösterip aferini de aldıktan sonra sırtımızı geriye çekip göğsümüzü şişirip dimdik oturarak tenefüs zilini sabırla beklerdik.

Çoğu öğretmenlerimizin heybeti ve duruşu hepimizi disipline etmeye yeterdi. Bana göre bazı öğretmenlerimiz vardı ki, sevecenlikleriyle çocukların yaramazlıklarını en aza indirger, uysal ve uslu çocuklar olduğumuzu onların yanında daha çok hissederdik. Atatürk'ün şahlanmış at üzerindeki askeri üniformayla kocaman yağlı boya tablosunu yapıp okulumuza hediye eden bilge öğretmen Halil bey bunlardan bir tanesiydi.

Sevgili arkadaşlarım, kısa da olsa biraz dertleştik. Bağışlayın beni; bu kadar yıl sonra birdenbire karşıma fotoğraf resim olarak çıkıp ve daha sonra cana gelmeniz, hafızamda şaşkınlık yarattı. Belki ondan, belki de resimlerin kalitesinden minik yüzlerinizi hatırlamak beni biraz zorladı desem yalan olmaz. Ama olsun, isimlerinizi daha dün gibi hatırlıyorum. Mahmut, Erdal, Melih, Hasan, Cevdet, Göksal, Fevzi, Osman, Dursun, Yusuf, Mehmet, İsmail, Nureddin, Vahid, Mustafa, Fehmi, İrfan, Oktay, Nihat, Fuat, Alim, Ünal, Ünsal, Mehmet Karedeniz, Ahmet, Servet, Nermin, Nimet, Emine, Mefaret, Suzan, Hatice, Mürvet, Yeter, Senem, Nevin, Meliha, Perihan, Mualla, Nuriye, Şükriye, Şükran, Nesrin, Esin, Nurhan, Semra, Serap ve daha bir çoklarınız… Yıllarca hafızamda dinlenmeye çekilen sizler!

Ayrıca hepinize teşekkür ediyorum. Nedenine gelince; yaşamın kendisi olan ekmeğini kazanma telaşı ve hayatta kalma mücadelesi zamanın büyük bir bölümüne el koyduğu için birbirimizi arayıp soramadık. Ama şimdi biraz daha rahatlamış görünüyoruz.

Bu arada teknolojinin vermiş olduğu olanak elbette yadsınamaz. Bir de unutmadan söyleyim: Umutsuzluğa düştüğüm zamanlarda; hafızamda dinlenmekte olan sizleri, ara sıra derin uykunuzdan bana yardımcı olmanız için uyandırdım. Sizde beni hiç kırmadınız.

Teşekkürler…

Gönüllerde İz Bırakanlar – 1. Bölüm

Yanılmıyorsam 1965-1966 yılları, emem Badem, kocası kunduracı Kadir ustanın, sonradan ana binaya eklediği arka evlerinde kuzenlerimle birlikte, İstanbuldan senelik iznine gelecek ağabeyleri Zeki ve çiçeği burnunda yengemiz Senihayı karşılamak için yaptıkları hazırlıklar tüm; eş, dost akrabaların da ememlere gelmesiyle bir merasim, bir şölen havası yaratmıştı Kayalıyokuş mahallesinde.

Zeki ağabeyim, zaten biz çocukların idealindeki; ulaşılması pekte kolay olmayan uzun boylu, sevecen, yakışıklı, kuvvetli her şeyden önce Şarkışlada büyüklerin dahi, efendiliğinden dolayı takdir edip sevgiyle bahsettikleri bir kişiliğe sahip olduğunu dayısı babamdan sık sık duyardım.

Ayrıca babamın ilk erkek (!) yeğeni olmasının getirdiği duygusal bir de bağ vardı aralarında... Babam henüz 14 -15 yaşlarında iken, Kunduracı Kadir ustanın, yani enişte sinin yanında kalfalık döneminde, ustasından izin alarak iki üç yaşında ki yeğeni Zekiyi dükkana getirip onunla zaman geçirmekten büyük keyf aldığını anlata anlata bitiremezdi.

Zeki ağabeyim de dayısının bu içten sevgisini ölünceye kadar hep yüreğinde taşıdı...

Biz kuzenler de baba ve annemizin bu şefkat yumağında yerimizi aldık... Özellikle ben; Zeki ağabeyim gibi olmak istediğimi, o Beşiktaşlı olduğu için bende Beşiktaşlı olduğumu, ayakları büyük olduğu için benimde ayaklarımın büyük olmasını, iyi bir at binicisi olduğu için bende; büyüdüğüm zaman onun gibi atları şaha kaldıracağımı bıkmadan usanmadan anlatırdım ev halkına...

Nihayet yıllar sonra dört gözle beklediğimiz an geldi... Zeki ağabeyim ve Seniha yengem henüz 8- 10 aylık çocukları Ünal ile birlikte faytondan indiler... Yengemiz hem Şarkışlayı, hemde çoğunluk aile üyelerini ilk defa görüyordu...

Ancak asaletine yakışan duruşuyla, sanki her zaman bizden biri gibi hepimizi kucakladı, sımsıcak güleryüzü, güzelliği, insani davranışlarıyla gönüllere taht kurdu... Zeki ağabeyime de Seniha Yengem yakışırdı... Köşkünüz cennet olsun, nurlar içinde uyuyun, burada olmadı ama orada komşu olun dayınız Ali, yengeniz Hayriye ile...

Gönüllerde İz Bırakanlar – 2. Bölüm

'Yükseeel'...Hemen tanıdım o sesi, buram buram kokan ızgara köftenin yapıldığı üç tekerlekli ahşap arabanın, tenekeden yapılmış bacasından çıkan odun kömürünün dumanı ve kebabın; baharatı abartılmadan katılmış o büyüleyici kokusu, ayrıca onu yapan ustanın da, beni tanımasa bile babamın amcası olduğunu bilmem bana bir ayrıcalık hissi verirdi, çocuksu dünyamda.

Ebusuutun dükkanın yanı başında sanayi yolu üzerindeki dört yol kavşağının köşesinde bu mütevazi üç tekerlekli ahşap kebab arabası karısı Şefikayla birlikte memleketin en lezzetli şiş kebab ve köftesini yapan Yusufa aitti...

Arkamdan seslenen, Şefika ablaydı...

Gür sesiyle beni yanlarına çağırıyordu... Kendisi iri yarı cüssesi ve çoğu erkeklere taş çıkartacak duruşuyla, bir o kadar da sevecen haliyle beni kucaklayıp,

-Yusuf! Attın mı köfteleri?

O anda karısının bana ısmarladığı ekmek arası köfteleri ızgaraya yerleştiren Yusuf emmim, Şefikasının cömertliğinden usanmış gibi olağandan daha yavaş hareket edip bu "Karaoğlan da kim?" dercesine bana bakıyordu.

-Yeğenin Yusuf, yeğenin Ali'nin oğlu...

O anda Yusufun ızgaraya bir köfte daha koyduğu gözümden kaçmadı...

Para almayacaklarını bildiğim için üzüldüm, kar kış demeden hayatlarını bu küçük kebab arabasının hasılatıyla kazanan insanlarla dayanışma yapamamak, beni utandırıyordu...

Şefika ablamın kulağına hemen fısıldadım…

-Param yok!

Şefika ablam;

Sus! Kimse duymasın, emmin hiç duymasın bedava bana bile ekmek vermiyor...

Seyyar masanın küçük sandalyesine oturup ekmek arası köftemi yerken, diğer müşterilere kibar Türkçesiyle servis yapan Yusuf'un işine olan sevgisi çok küçük yaşta da olsam dikkatimden kaçmıyordu...

Şefikası yanında can şenliği, aynı zamanda müşteriyle olan sosyal ilişkileri organize ediyordu...

Yıllar sonra hep düşündüm, yeğenlerinin çocuklarını Şefikası gibi yoldan çevirse kendi evine ekmek götüremeyecekti...

Ruhunuz şad olsun iz bırakanlar!

Gönüllerde İz Bırakanlar – 3. Bölüm

Gönüllerde iz bırakanlar, insanlar olduğu kadar; taş binalar yada doğanın bir ucu, dere, ırmak, ağaç, göçmen kuşlarının kışın sonunu getiren kıtalar arası göçleri... Kısacası olmayan yok olan tüm değerler...

Tarihin:

Belki kimi sayfalarında küskün, kimi sayfalarında üzgün, çoğu zaman coşkulu, kendini bir yaşam boyu sevdiren anılarımız!

İşte bunlardan bir tanesi... CUMHURİYET İLKOKULU 1938 /ŞARKIŞLA

O zamanın şartlarında yoksul bir kasabaya, böyle bir mimariye sahip ilkokul yaptırılması, öz güven ve eğitime verilen önemin çağdaş dünyaya verilen bir mesaj olduğunu takdir etmemek nankörlük olur diye düşünmekten kendimi alamıyorum.

Sarı ve sarışın duruşuyla ne çok yakışırdı insanımıza, Şarkışlanın orta yerinde... Toprak bahçesinde, yarı amatör futbol turnuvaları, özellikle Atatürk'ümüzün 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı yada diğer şölenler hepsi oradaydı... Kasabanın tüm konserleri onun sahnesinde, tiyatrolar, piyesler onun zemin katında can bulurdu...

Datlıcı Halil'in tatlısı, çokçokcu Ramazan emminin çokçoku, şekerci Süleymanın pastası bizim Cumhuriyette meşhur oldu desem bana kimse kırılmaz...

Birlikte Yaşamayı Başarabilmek

Bizden öncekiler sağduyulu, insana değer verir kişilerdi ve maneviyatın da odağı insan derlerdi...

Dedem imam, büyük camide... Sene 1940lar. Camız yatağında harman, savrulmuş, tahıllar çuvallara dolduruluyor... Dedem eşeğini almış imam hakkı topluyor (o zamanlar maaş falan yok), Büyük Camiye giden her birey, "seve seve" dedemin hakkı olan iki üç tas buğdayı yada da arpayı çuvalına boşaltıyor. Yalnız biri varki, aynı zamanda komşusu, komşumuz...

- Allah versin, arkanda namaz kılmadım, kılmamda 'güle güle' hacı diyor. Muhalif bile olsa hak dağıtımında kurala uyacaksın! Dedem, bozuntuya vermiyor, ancak içerliyor...

Tam o anda 40-50 m ötede harmanını savurmakta Ermeni asıllı bir Şarkışlalı... (annem ismini de söyledi ama unuttum) Hacı, Hacı! "Hayrola beni adamdan saymıyor musun? Biz de bu topraklarda öleceğiz. Sen kaldıracaksın naaşımı hacı. Hadi gel, arkanda namaz kılmıyorum ama, yanık sesinin sabah ezanıyla günüme başlıyom, hadi gel utanma, helali hoş olsun... Müslüman değilsek bile, hepimiz yaradana muhtacız!”deyip: dedemin çuvalını tıka basa dolduruyor... Dedemin arkasında namaz kılanların elleri titreyek verdikleri hakkın beş mislini veren bu hemşehrimiz, bana: Yaşanası bu dünyada felsefenin ana temasını öğretti!